

Karma

(részlet)

Finnország egy olyan észak-európai ország, amelyet sok különféle törzs népesít be, többek közt karélok, savóiak, hämeiek, pohjanmaai-ak, számik és finnországi svédek. Így írtam régen nigériai rokonaim-nak, mert azt akartam, hogy kézzelfoghatóbb képet kapjanak arról a távoli helyről, ahol letelepedtem. Hamar megtanultam, hogy a legtöbb finnországi ember, ha saját magáról van szó, nem szívesen beszél összetartozásról, etnicitásról, kisebbségekről vagy nyelvjárá-sokról. Túl érzékenyek mindennel szemben, ami különbözik a több-ségtől; a perifériára kerülni és kívül rekedni a legrosszabb, ami őket sújthatja. A törzshöz tartozás számukra primitív dolog, valami, ami aboriginekre, harmadik világbéli emberekre emlékeztet.

Úgy tűnik, hogy a karélok az egyetlenek, akik még elfogadják a közösség egyfajta gondolatát, ez azonban az ő esetükben a diasz-pórában való létezés, a testvérnép orosz határon túli földje utáni vágyakozás eredménye.

Tulajdonképpen nagyon jól éreztem magam a feleségem roko-nainál Savonlinna környékén. Egyszer épp az erdőben guggolva szedtük az áfonyát, a feleségem és én. Két fejkendő öregasszony járt tőlünk beljebb a cserjésben, láttam piros műanyag vödreiket kivillanni a bokrok mögül. A feleségem figyelt, majd tárgyilagosan megállapította:

– Karélok. Rögtön hallani a beszédükön.

A feleségem szeretett táncolni, s megtanított a finn vidéken nép-szerű táncok mindegyikére. Az argentin tangó vajon hogy jutott el a finn erdőkhöz, hogyan lett oly hihetetlenül közkedvelt? Sosem vált belőlem különösebben jó tangótáncos, a keringő és a foxtrott kicsit jobban ment. Furcsa táncospár voltunk együtt. Bizalmatlan tekintettel méregettek minket az emberek, amikor megjelentünk a táncparketten. Feleségem helykönnyű léptekkel követett a finn keringőben, én pedig megfeszülve próbáltam tartani magam a gyors jenkkában, melyben egészen beleszédültem.

Néha egyenesen úgy éreztem, hogy szívesen láttak zárt köreikben azok a sötét szemű emberek, akiket cigányoknak vagy romáknak neveznek. Akárcsak a számok Lappföldön, ők sem rejtegetik össze-tartozásukat: kifejezetten büszkék rá. Egy snapszos üveg járt körbe a fekete hajú férfiak közt, akik úgy néztek ki fényes bőrkabátjukban és lovaglósizmájukban, mint a lovászok. A romák figyelemreméltó dallamossággal beszéltek finnül, s amikor ott sereglettek a táncpar-kettnél, túlkiabálták a többi finnt, akik hozzájuk képest zárkózott-nak és kimértnek tűntek.

– *Ota ryypyy, nuori tumma!* Igyál egy kortyot, te fiatal fekete, tes-sék! A sötét bőrűeket elfogadták. Részt vettem a rituáléjukban, és jól meghúztam a pálinkásüveget.

Éppen ekkor a finn tangóénekes, az év fiatal tangókirálya, barna zakóban, mustársárga ingben és széles, virágos nyakkendőben egy ismert dalt énekelt, amely akaratlanul is megmaradt bennem, s még mindig itt cseng a fülemben. Tytydyn odottamaan, ennen kuolemaa varmaan onnen kohdata saan... A feleségemmel felléptünk a par-ketre. Szorosan egymáshoz simulva táncoltunk, a sötét bőrű romák tekintete pedig végig követett minket.

Mélyen megragadott a finn énekes érzelmekkel teli előadása. Fia-tal kora ellenére jól énekelt, hangja erősnek és érzékinek hatott. Ké-sőbb a rádióban hallottam ugyanazt a dalt Eino Grön előadásában, s rájöttem, hogy ő lehetett az ifjú énekes példaképe. Tánc közben a feleségem is énekelt a refrént, vidáman és kissé becsípve, anélkül, hogy egy pillanatra is elgondolkodott volna a patetikus, gondterhes szövegen: Megelégszem én a várakozással, mielőtt meghalok, biztos rá-találok a boldogságra...

Amikor ellátogatok a nyugat-uusimaai szigetre, amely Heidi ro-konaié, azonnal elfog a klausztrofóbia. Heidi nagybátyja halász és hajóépítő. Még a fiatal finnországi svéd férfiakban is van valami öre-ges. Lassan poroszkálnak a kikötőhíd és az asztalosműhely között, reggeltől estig elfoglalják magukat valami munkával, festegetik az evezős csónakok rácsait, lepényhalat füstölnek, vagy a beázó tetőket javítják. A hajón magabiztosan lépdelenek, a szárazföldön azonban meglehetősen elveszettnek tűnnek.

Egy nap benéztem az asztalosműhelybe. Szeretem a faforgács illa-tát, elnézegettem a szép fűrőgépeket és a gyalupadokat. A csavarhú-zók gondos rendben lógtak a falon, méret szerint. Összerezcentem, amikor valaki belépett a helyiségbe.

– Mit keresel?

Íke bácsi gyanakvón pillantott rám. Egy szerszámot tartottam a kezemben.

– Ó, csak nézelődöm. A nagyapámnak Nigériában majdnem ugyanilyen műhelye van.

Íke bácsi nem szólt semmit. Kivette kezemből a szerszámot, majd visszatette a helyére. Megértettem, hogy neki bizonyára édes mindegy, hogy nagyapámnak Nigériában mije van. Ő sosem mutat-na semmilyen érdeklődést az én rokonságom, az én háttér, az én múltam iránt. Eszembe jutott Ras Tony, a hazájától távol élő afrikai, és hogy valószínűleg okosan tette, hogy még csak meg sem kísérelt részévé válni ennek az észak-európai társadalomnak. Jómagam próbálkozásai elfecsérelt energiának bizonyultak, hozzáállásom, hogy megfeleljek és alkalmazkodjam, nem vezetett sehová.

Este a kis homokparton ültem, és Miriamra vigyáztam, mi-közben meztelen fehér nők szaladgáltak ki a szaunából a stéghez. Megpróbáltam nem odafigyelni ringó mellükre. Heidi integetett, amikor elrohant mellettem, s mint egy fehér bivaly merült alá a jéghideg vízben.

A világos nyáréjek nem hagytak aludni, csak ültem a verandán, és tűnődtem. Elviselhetetlen hangulatban voltam, attól féltem, hogy rám tör az elmebaj, és levetem magam a meredek szikláról. Titkos SMS-eket küldözgettem Suvinak. A vele érzett eksztázis vigasztalón hatott rám,

s ennek köszönhetően el bírtam viselni az életet.

Messze a horizonton villám dörgött. Szeretem a kiadós zivatart, olyan felszabadító, egyenesen a megváltás érzetét kelti, s ugyanakkor kielégíti a természetfeletti jelenségekhez, érzéki csalogásokhoz fűződő ingatag szükségleteimet. Felálltam, hogy elinduljak a parthoz. Egy csapdosó, fehér karú szellem elszökött a holtak birodalmából, és előttem kísértett az ösvényen. Beletelt egy kis időbe, mire rájöttem, hogy Heidi hálóinge volt az, amely egy faágra akasztva száradt.

– Chike, gyere be aludni! Na gyere már! – Heidi hangja kérlelő volt. Nem feleltem.

– Chike, mi a baj? Nem érzed jól magad? Miért vagy ilyen hall-gatag?

– Áh, semmi. Csak kicsit furcsa a hangulatom.

Szerettem körbe-körbe járni a nagy szigeten. A szürke és egyenet-len parti sziklák tetején egészen más hangulat uralkodott, mint a sziget közepén, ahol csak egy ingoványos erdő volt. Áfonyát szedtem az erdőben, a szigeten én voltam az egyetlen, aki szerette ezt csinálni. Egy alacsony, fűvel benőtt partszakasznál, ahol soha senki nem fürdőzött, ott mentem be a meleg, napfénytől csillogó vízbe, s gázoltam befelé, sportcipőmmel a vállamon, miközben fejem felett egy izgatott nőstény sirály körözött. Láttam, amint a viperák karcsú, fekete farka a parti kövek közt mozgolódik. Több halraj is odaúszott egészen a lábamhoz. Egy kékesen csillogó, rezgő szárnyú kérész pont előttem állt meg, én pedig visszafojtottam lélegzetemet, nehogy elijeszem.

Elkerültem a kikötőpartot és a kopár, rézszínű sziklákat a déli oldalon, ahol Heidi unokatestvérei laktak. Síri csendben osontam el Lke bácsi csónakháza és a sárga ház mellett, ahol dühödt tinédzser-kemény rockot hallgattak. Sűrű, nyirkos égerligeteken keltem át, azután felfelé másztam a meredek sziklán, amely a sziget északi oldalán magaslott. A száraz erdeifenyők recsegték-ropogtak. Csodálatos kilátás nyílt a Lumparfjärden-szorosra.

Megkerültem az ormot, ahol egy hajózási jelzés volt, majd egy köves kis öbölhöz értem. Mindig

is érdekelt a geológia. Megpróbáltam kiismerni ezt az északi szigetvilágot, amelyet a jégkorszak alakított ki több tízezer évvel ezelőtt. Egyetlen dologhoz tudtam csak hasonlítani, ahhoz a zord sziklaszigethez, amely a Francia Guyaná-ban forgatott, Pillangó című filmben volt látható. Emlékszem, hogy a főszereplő, akit Steve McQueen játszott, megfigyelte a hullámok viselkedését az öbölben, az erőteljes kilencedik hullámot, majd alapos számítások és megfontolások után vízre vetette saját készítésű tutaját, s kimenekítette magát a fogságból.

Most január vége van, és nehéz léptekkel megyek a kalliói hivatalba. Pár- és Családterápia Részleg, ez áll a falon, gyermekvédelmi, gyermekelhelyezési, apasági és tartásdíjjal kapcsolatos ügyek intézése. Egy szociális munkással van találkozóim, aki az én különleges helyzetemmel, a Finnországban élő afrikai két gyermekes apa esetével foglalkozik. A volt nejem gyakran ezen a hölgyön keresztül kommunikál velem.

– Nos, hogy megy a kapcsolattartás Olával? Ha jól értettem, nem nagyon találkozott a kislánnyal az utóbbi időben.

– Ez így van, hosszú az út Helsinkitől kelet felé Espooig.

– És Heidi hogyan viszonyul mostanában Olához?

Az idegen nő a személyeskedő kérdéseivel bombáz. Igyekszem uralkodni magamon, nyomorult fejemben minden kavarg. A nő egy papírköteggel lapozgat. A hangja száraz és tárgyilagos, a lát-hatási jogról beszél, a szeme kissé kancsal. Azt hiszem terhes, de a hasában egy szakállas emberke van, aki ki akar jönni. A nő jegygyűrűt visel, vékony fehér keze átváltozik rózsaszín malaclábbá. Azután megsokszorozódik az asszony, egy, két, három, négy nő lesz belőle, s mindegyik ugyanolyan kancsal. Forgószél tódul be az ablakon, a padlón pedig fehér lárvák csúsznak-másznak. Ki akarok jutni innét, rosszul vagyok, de az ajtó zárva, s az egész szoba foszforeszkáló kék fényben úszik.

Amikor végre elhagyom az épületet, az utca átalakul egy indiai nagyváros utcájává. Megdörzsölöm a szemem: nemrég láttam Újdelhiről egy dokumentumfilmet. A rikás, a túlszűfolt öreg buszok, a sárga-fekete taxik, a kopott házak és a reklámok kuszasága, a barna emberek végeláthatatlan áradata, turbános fehér ruhás férfiak, valahogy minden olyan ismerős. Felhőkarcolók és bádogvaskók egymás szomszédságában, mint bármely harmadik világban.

nagyvárosban. A nyu-godtan kérődző tehén forgalmi dugót idéz elő, egy parányi szentség.

Egy részeg finn lármázik a Toinen linja utca sarkán. Eleredt a hó, kavargó pelyhek vesznek körül. Mint Európán kívüli, én iga-zából sosem értettem, hogy miért társítják a havat és a jeget valami rosszal, miért kötik össze a fürgeteget a hóval. Hó, a fehér ember rosszindulata. Hó, hőség vagy monszuneső, mindez egyszerű föld-rajz. Meglepő az ember alkalmazkodóképessége a különböző éghaj-lati viszonyokhoz. Vannak hegyvidéki emberek, akiknek vastagabb a bőre, hogy védje őket a hideggel szemben, míg az én bőrszínem lényegesen alkalmasabb az egyenlítő környéki klímához.

Alkonyodik, a havazás erősödik. Sétálok a Hakaniemi metróállomás felé. Egy marihuánás cigarettára vágyom. Kár, hogy Ras Tony még mindig Jamaicán van.

Tillinger Gábor fordítása